

ת"פ 55319/09/11 - מדינת ישראל נגד חיים שובל

בית המשפט המחוזי בירושלים
לפני כב' השופט י' נועם

ת"פ 55319-09-11 מדינת ישראל נ' חיים שובל

מדינת ישראל המאשימה

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

נגד

הנאשם

חיים שובל

ע"י ב"כ עו"ד ח' הדיה

הכרעת-דין

מבוא

האישום

1. בכתב-אישום מתוקן, שהוגש ביום 5.2.12, יוחסו לנאשם העבירות שלהלן: גרימת חבלה בכוונה מחמירה - לפי סעיף 329 (א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - החוק); נהיגה בזמן פסילה - לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה, התשכ"א-1961 (להלן - הפקודה); הפקרה לאחר פגיעה - לפי סעיף 64 א (ב) לפקודה; והפרעה לשוטר במילוי תפקידו - לפי סעיף 275 לחוק.

במועדים הרלוונטיים לכתב-האישום עבד הנאשם כנהג הסעות. ברשותו הייתה מונית מסוג מיניבוס, מתוצרת מרצדס, להובלת 10 נוסעים (להלן - המונית), אשר שימשה אותו בעבודתו בחברת המוניות "נשר", המבצעת הסעות מירושלים לנמל התעופה בן גוריון. בתקופה הרלבנטית לאישום, וכן במשך כ-12 שנים שקדמו לה, שימש הנאשם כשוטר מתנדב במשטרת התנועה בירושלים, ונהג להשתלב בסיוורים של משטרת התנועה, כשהוא לבוש מדים, בתדירות גבוהה של כיומיים בשבוע.

להלן העובדות המיוחסות לנאשם בכתב-האישום. במהלך שנת 2011 נפסל הנאשם מלהחזיק רישיון נהיגה למשך שלושה חודשים, והיה עליו להפקיד את רישיון הנהיגה לאחר קבלת הודעה על הפסילה. ביום 2.7.14 הפקיד הנאשם את רישיון הנהיגה שלו בתחנת המשטרה בעיר מודיעין. למחרת, ביום 3.7.11, המשיך הנאשם לנהוג במונית; ובסמוך לשעה 20:00 נסע לעיר העתיקה בירושלים, לצורך איסוף נוסע. הוא עצר את המונית ברחוב תפארת ישראל

ברובע היהודי, בחנייה המיועדת לבעלי תו נכה. באותה העת שהו במקום השוטר סמ"ר יוסף מוזס (להלן גם - המתלונן) והשוטר סמ"ר משה לויטן. השוטרים הורו לנאשם להזיז את המונית למקום המותר לעצירה, והנאשם נסע מרחק קצר למקום אחר, שם העמיד את רכבו באיזור המיועד לעצירת אוטובוסים. בעת ובמקום האמורים ניגש המתלונן אל הנאשם בשנית, וביקש ממנו להזיז את המונית למקום המותר לעצירה. על-פי הנטען בכתב-האישום, לאחר דין ודברים בין השניים, ביקש המתלונן מהנאשם מספר פעמים את רישיון הרכב והנהיגה, ואולם הנאשם לא נענה לכך. בעקבות זאת, הודיע המתלונן לנאשם כי הוא מתכוון לרשום לו דו"ח תנועה. עוד נטען בכתב-האישום, כי בעת שהיה המתלונן בקדמת הרכב, לצורך רישום הדו"ח, החל הנאשם בנסיעה מהירה ופגע עם חזית המונית במתלונן. הוא גרר אותו מספר מטרים עד שהמתלונן נפל על הכביש, פגע בו עם גלגלי המונית והמשיך בנסיעה פרועה מהמקום. כתוצאה מהפגיעה האמורה, נגרם למתלונן שבר בקרסול רגל שמאל, והוסבו לו פגיעות יבשות בכל חלקי גופו. הוא אושפז בבית-חולים ועבר ניתוח בהרדמה מלאה לצורך קיבוע השבר באמצעות ברגים.

יצוין, כי בכתב-האישום המקורי הואשם הנאשם רק בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה ונהיגה בזמן פסילה. כתב-האישום המתוקן, שבו נתווספו, כאמור, העבירות של הפקרה לאחר פגיעה והפרעה לשוטר במילוי תפקידו, הוגש בחודש פברואר 2012 לאחר שבית-משפט זה (כב' השופטת א' אפעל גבאי) דחה את בקשת המאשימה לפסול את המשיב מלהחזיק רישיון נהיגה עד לתום ההליכים (בתיק פ"ת 55341-09-11), ולאחר שבית-המשפט העליון (כב' המשנה לנשיאה, א' ריבלין) דחה ערר שהגישה המדינה בעניין זה (בש"פ 7362/11). בשתי ההחלטות נקבע, כי מצפייה בסרט של מצלמת אבטחה שתיעד את האירוע, עולה שלא קיימות ראיות לכאורה להוכחת יסודות העבירה של גרימת חבלה בכוונה מחמירה.

תמצית יריעת המחלוקת ומבט-על אודות הראיות

2. אקדים ואציין, כי יריעת המחלוקת הייתה מצומצמת יחסית; זאת, בין-השאר, לנוכח העובדה שאירוע הדריסה תועד, כאמור, במצלמת אבטחה שניצבה בזירה. בתשובתו לאישום, לא חלק הנאשם על כך שנפסל מלהחזיק רישיון נהיגה, ושהפקיד את הרישיון במשטרת מודיעין יום לפני מועד האירוע, כמפורט בטופס ההודעה על תפיסת הרישיון (ת/10). עם-זאת, הוא טען שאמר לשוטר אשר קיבל ממנו את הרישיון, כי בשל סידור העבודה שלו בחברת "נשר" ימשיך לנהוג ביממה הקרובה. הנאשם אף הודה, כי נדרש על-ידי השוטרים להזיז את המונית ממקום עמידתה. המחלוקת התמקדה בשאלת השתלשלות האירועים מהרגע שבו התבקש הנאשם לעזוב את מקום החנייה. הנאשם טען, כי השוטר ביקש ממנו, מספר פעמים, להזיז את המונית ממקום עמידתה, וכי הוא נענה לבקשתו ונסע מהמקום, מבלי שהשוטר איים לרשום לו דו"ח ומבלי שנתבקש להציג רישיונות. לגרסתו, בעת שהחל בנסיעה ופנה שמאלה לצאת

ממקום החנייה, עמד המתלונן על המדרכה. לדבריו, במהלך הנסיעה קפץ המתלונן מהמדרכה לכביש, אך הוא לא היה מודע לפגיעה בו, שהתברר כי הייתה בלתי נמנעת בנסיבות העניין. אין חולק, כי הנאשם נעצר על-ידי המשטרה באיזור חניון קרתא שליד שער יפו, וכי בעת מעצרו, הכחיש כי היה לפני כן בעיר העתיקה. הוא חזר על הכחשה כוזבת זו גם בשתי חקירותיו הראשונות במשטרה. רק בחקירה השלישית אישר הנאשם, כי היה בעיר העתיקה והיה מעורב בעימות עם המתלונן; אך טען כי לא היה מודע לכך שפגע בו במהלך נסיעתו מהמקום.

3. לנוכח צמצום יריעת המחלוקת, כאמור לעיל, הוגש בהסכמה תיק מוצגים שכלל, בין-השאר, את הודעות הנאשם במשטרה (ת/1 - ת/3), וכן דו"חות על אמרותיו בעת שנעצר באזור חניון קרתא שליד שער יפו (ת/8 ו-ת/9ב); תיעוד האירוע ממצלמת האבטחה (ת/4א), בין-השאר לאחר עריכה ושיפור במעבדות מז"פ (ת/5א, ת/5ב); חוות-דעת של רפ"ק משה כהן, ראש מדור תאונות-דרכים במשטרת מחוז ירושלים, בדבר ניסוי שדה ראייה, ואודות ניתוח של סרט מצלמות האבטחה בזיקה לשדה הראייה (ת/6); תצלומים של המונית (ת/11); ומסמכים רפואיים של המתלונן (ת/7).

4. בבית-המשפט העידו מטעם המאשימה - השוטרים מוזס ולויטן; עובר אורח, מר יאיר שרבט, שהיה עד ראייה לאירוע; השוטר אסף שזו, ששוחח עם הנאשם לאחר ששוחרר ממעצרו ואשר שמע מפיו התוודות לפיה ברח מהזירה הואיל ונהג בזמן פסילה; וכן ראש מדור תאונות דרכים במשטרת מחוז ירושלים, רפ"ק משה כהן, שהתייחס לניסויים האמורים. מטעם ההגנה העיד הנאשם, וכן נשמעה עדותו של מר חנן פרץ, שעבד במשרדי חברת "נשר" במועד האירוע.

סקירת הראיות

סרט מצלמת האבטחה

5. סרט מצלמת האבטחה, המהווה את הראיה המרכזית בתיק, מתעד את השלב שבו ניגש השוטר לרשום את הדו"ח, ובהמשך - את אירוע הדריסה. יצוין, כי הסרט מנציח את הנראה עד למחצית גובה הרכב; כי פרק הזמן שחלף בין יציאת הרכב ממקום החנייה לבין הפגיעה במתלונן, עת קפץ הלה מהמדרכה לכביש לאחר תחילת נסיעת הרכב, היה קצר ביותר, כשנייה עד שתיים; וכי בשל איכות הסרט וזווית הצילום, קשה להבחין בבירור בדמויות ובאופן התרחשות הפגיעה. יצוין, כי לא ניתן לדעת אם הסרט המקורי משקף את האירוע בקצב שבו התרחש במציאות; ועל-רקע האמור, הוצג לבית-המשפט, בין-השאר, סרט שעבר עריכה ושיפור במטה הארצי של משטרת ישראל (ת/5א), שבו הוצג אירוע הדריסה בהילוך איטי יותר - שייתכן כי הוא משקף את קצב האירועים בצורה מדויקת יותר. על-פי הנחזה בסרט, המתלונן ירד מהמדרכה; התקרב לעבר חזית הרכב, בעמדו כחצי מטר ממנו, זאת כשהוא אוחז בידו תרמיל; ורכן מעט

לפנים - לעבר חזית הרכב. מיד בהמשך, התרחק מחזית הרכב, וככל הנראה ניסה להניח את התיק על המדרכה, זאת בעמדו במרחק של כשני מטרים מחזית הרכב, על המדרכה, ובצמוד לשפת המדרכה. בטרם הספיק המתלונן להרפות מאחיזתו בתרמיל, החלה המונית בנסיעה באורות כבויים. בתגובה אינסטינקטיבית הגיח המתלונן - מהמקום שבו עמד על שפת המדרכה - לעבר חזית הרכב, בעת נסיעתו. הוא הספיק לפסוע כצעד לעבר מרכז הכביש, ובעת שעמד כשפניו מופנים לרכב, באזור החזית הקדמית הימנית, נדחף לאחור והוטח לכביש על-ידי הרכב, אשר חלף על-פני גופו שהיה שרוע על הכביש. אכן, קשה להבחין בסרט, כיצד ארעה הפגיעה, אך ניכר כי המתלונן הופל על-ידי הרכב לכביש והמכונית עברה עליו. לכאורה עולה, כפי שאף אישר הסנגור, כי המכונית עברה על המתלונן כשהוא שוכב מתחת לגחון הרכב, בין הגלגלים. מכל מקום, אין חולק, כי גלגל הרכב עלה על קרסול רגלו של המתלונן, וגרם לשבר בקרסול.

עדות המתלונן

6. המתלונן, השוטר מוזס, העיד כי הנאשם עצר את רכבו מול תחנת אוטובוס, במקום המיועד לחניית רכב של נכה. לדבריו, בשלב זה הוא והשוטר לויטן עמדו מעבר לכביש, ולויטן התקרב למונית כדי לבקש מהנאשם לעזוב את המקום. על-פי עדותו, בשלב שלויטן חבר אליו חזרה, הבחין כי הנאשם יוצא מהחנייה ונוסע אחורנית, עד לאזור שבו עצר רכב מסוג GMC להורדת נוסעים, ובכך חסם את דרכו של הרכב האחרון מלהמשיך בדרכו. המחלוקת בין הצדדים התמקדה בהתרחשויות משלב זה ואילך. המתלונן העיד, כי ניגש למדרכה, עמד בצד ימין של הרכב, וביקש מהנהג - דרך החלון הפתוח - לנסוע מהמקום. הנאשם הושיט את ידו לשלום, אמר לו שהוא מכיר אותו, ואף מכיר קצין משטרה באגף התנועה, שבשמו נקב. המתלונן הוסיף והעיד, כי דרש מהנאשם, לפחות שלוש פעמים, לנסוע מהמקום; ובפעם הרביעית אף ביקש ממנו להציג רישיון נהיגה, והוא לא התייחס לבקשתו. מחמת אי-התייחסותו של הנאשם לבקשותיו, הודיע לו כי הוא מתכוון לרשום לו דו"ח תנועה, וכלשונו: "בפעם השישית, כבר אחרי שביקשתי ממנו לעזוב את המקום, ולהציג רישיון, אמרתי לו: אדוני, אין צורך ברישיון נהיגה, אני רושם לך דו"ח תנועה, אני יורד לרשום לך דו"ח תנועה" (עמ' 13).

בהמשך עדותו, תיאר המתלונן את אירוע הדריסה; ובהקשר זה יוער, כי האירוע שתואר על-ידו אינו הולם בכל פרטיו את הנחזה בסרט. המתלונן העיד, כי נעמד על הכביש, מול הפנס הקדמי ימני של הרכב, במרחק של כשלושה עד ארבעה מטרים מחזית הרכב, זאת כדי לראות את מספר המכונית ולערוך בדיקה במסוף. לדבריו, לאחר שעמד במקום, כאמור, במשך כחמש עד כעשר שניות, החל הנאשם לנסוע לעברו; ובתגובה - החל ללכת מספר צעדים לאחור והופל על הרצפה. בהמשך תיקן את דבריו והעיד, כי כאשר החל הנאשם לנסוע, הוא עמד "ממש צמוד" לפנס הקדמי ימני של הרכב. ואולם, לדבריו, עם תחילת נסיעת הרכב, הספיק ללכת לאחור מספר צעדים. לשאלת בית-המשפט, כיצד הספיק ללכת לאחור, כאשר היה צמוד לרכב בעת תחילת הנסיעה, ענה העד תשובה המשלבת בין שתי התשובות הקודמות, וטען כי "ברח אחורה", וכי הרכב עלה עם גלגליו על רגליו וגרם לשבר בקרסול ברגל שמאל. העד התקשה לשחזר את

מנגנון הפגיעה; ולשאלה, אם גם נפגע בחזה או בראש, השיב כי נפל על הגב וכי הרכב עלה רק על רגלו (עמ' 17). בחקירתו הנגדית ציין המתלונן, כי בשלבים הראשונים של האירוע, אמר לנאשם מספר פעמים "סע בבקשה", אך הנאשם לא הגיב לבקשותיו ושתק (עמ' 21). לדבריו, גם כאשר ביקש ממנו את הרישיונות, המשיך הנאשם להסתכל לעברו ושתק. כן הבהיר, כי התכוון לרשום לנאשם דו"ח על הפרעה לתנועה ואי-ציות להוראות שוטר, ולאחר מכן היה מעכבו; וכי ייתכן שביקש להניח את תיקו על המדרכה כדי להוציא את פנקס הדו"חות. הוא הכחיש בחקירתו הנגדית, כי הגיח לעבר הרכב ונכנס למסלול נסיעתו, ועמד על כך שהמונית נסעה לעברו בעת שעמד על הכביש, וכך נפגע. הוא לא זכר בחקירתו הנגדית, אם לאחר הפגיעה השמיע צעקות - "הוא דורס אותי", כפי שהעידו שני עדי הראייה, אך לא שלל שהשמיע צעקות כאמור. כאשר עומת על-ידי הסנגור עם סתירות מסוימות בין עדותו לבין הנחזה בסרט, ציין המתלונן כי הוא מאשר את כל הנחזה בסרט. הסנגור לא חלק על הפגיעות שהוסבו למתלונן. מהתעודות הרפואיות (ת/7) עולה, כי למתלונן נגרם שבר בקרסול, וכי נמצאו על גופו סימני שפשוף באמה, בקרסוליים של שתי הרגליים וברגל שמאל. הוא נותח תחת הרדמה כללית לצורך קיבוע השבר על-ידי ברגים, ורגלו הושמה בגבס; ועל-פי עדותו, הוסבה לו נכות אורטופדית צמיתה בשיעור של 30%.

עדותו של השוטר לויטן

7. השוטר משה לויטן העיד, כי כאשר עמד עם השוטר מוזס, המתלונן, באזור תחנת האוטובוסים ברובע היהודי, הבחין בנאשם כשהוא מעמיד את המונית באזור המיועד לחניית נכים. הוא ניגש אל הנאשם וביקש שיפנה את רכבו מחניית הנכים לתוך החניון, והאחרון ענה לו כי הוא ממתין במקום דקה אחת בלבד, לצורך איסוף נוסע. בהמשך חזר לויטן לאזור תחנת האוטובוס והמתלונן ניגש למונית. לויטן הבחין, ממקום עומדו בתחנה, כי לאחר שהמתלונן ניגש אל הנאשם, שינה האחרון את מקום עמידת הרכב, אך המונית עדיין הפריעה לתנועה במקום. על-פי עדותו, שמע את המתלונן משוחח עם הנאשם, אך לא את תוכן הדברים, זאת הואיל ועמד במרחק-מה מהם, למעט שני משפטים: "אני מכיר" ו-"תן לי רישיונות". לדבריו, השיחה נעשתה כאשר החלון הימני של המונית היה פתוח. לעניין האירועים השנויים במחלוקת, העיד לויטן כי בשלב זה, בעת שעמד באזור החלק האחורי של הרכב, ראה שהמתלונן מסיר מעל גבו את תיקו וניגש לעבר חזית הרכב. ואולם, לדבריו, בעת שהגיע הלה לחזית הרכב, נותק קשר העין שלו עמו. על-פי עדותו, בשלב זה, שמע "לחיצה על הגז, בפול גז", המונית פתחה בנסיעה מהירה והמתלונן צעק: "נדרסתי" "איי, נדרסתי" (עמ' 35, עמ' 42). הוא הבחין בו כשהוא שרוע על הכביש, שוכב על גבו, כעשרה מטרים מהמקום שבו שוחח עם הנהג בטרם פתח בנסיעה מהירה. בחקירה הנגדית הבהיר לויטן, כי המילים היחידות ששמע במהלך חילופי הדברים בין המתלונן לבין הנאשם היו: "תביא לי רישיונות בבקשה". הוא אישר, כי פרט זה אמנם לא נמסר על-ידו בהודעתו במשטרה, שנגבתה כשנה לפני מועד עדותו, אך טען כי הוא זוכר היטב את הדברים האמורים. במענה לשאלת הסנגור,

השיב כי את המילים "אני הולך לרשום לך דו"ח", לא שמע (עמ' 38).

גרסת עד הראיה יאיר שרבט

8. העד יאיר שרבט, אזרח שהיה בדרכו לכותל המערבי, ראה אף הוא את האירועים. העד ציין, כי בחלפו על-פני המונית, ראה שוטר נשען על חלון הרכב, שמע אותו צועק לעבר הנהג "תן לי את הרישיונות, תן לי את הרישיונות" (עמ' 59) והתרשם כי הנהג מנסה להתחמק ממנו ולא למסור את הרישיונות. לדבריו, חלף על-פני הרכב, ולאחר שעבר מרחק של כ- 10 - 15 מטרים, שמע צעקה: "הוא דורס אותי, הוא דורס אותי". לדבריו, מיד הסתובב לאחור וראה כיצד המתלונן נפגע מהרכב ונופל על הכביש: "הסתובבתי, ראיתי את השוטר עומד עכשיו לא על המדרכה, הוא היה עומד מול המונית בצד של הנהג הוא מרים ידיים למעלה ונופל על הרצפה. ואז הצעקה הבאה שלו הייתה: 'הרגליים שלי, הרגליים שלי'. והנהג מונית פשוט התחיל לנסוע בצורה מטורפת. הוא עבר לידי הצלחתי לראות חלק מהמספרים..." (פרוטוקול מיום 29.11.12 עמ' 59). הוא הוסיף והדגיש, כי השוטר עמד מול חזית הרכב כשידיו "מונפות כלפי מעלה", בטרם נפגע מהרכב ונפל (עמ' 61). בהקשר זה יצוין, כי בסרט מצלמת האבטחה, לא רואים את פלג הגוף העליון של השוטר. עוד יוער, כי בסרט נראית דמותו של העד, עת חלף על-פני המונית בטרם ירד המתלונן מהמדרכה לכביש ורכן לעבר חזית הרכב.

עדות ראש מדור תאונות דרכים

9. רפ"ק משה כהן, ראש מדור תאונות דרכים במשטרת מחוז ירושלים, הגיש חוות-דעת ומסר עדות בשאלת יכולתו של הנאשם להבחין במתלונן בעת שהחל בנסיעה. חוות-הדעת הוכנה לאחר הגשת כתב-האישום, ביום 23.1.12, זאת לבקשת הפרקליטות, בעקבות טיעונים שהעלה הסנגור בדבר נסיבות התאונה וחוסר היכולת של הנאשם להבחין במתלונן. חוות-הדעת נסמכה על ניסוי שדה ראייה ברכב זהה ובזיקה לנחזה בסרט. בחוות-הדעת (ת/6) תיאר רפ"ק כהן את הנחזה בסרט. בדו"ח שערך, הוא ציין כדלהלן: "כאשר הולך הרגל נמצא על המדרכה (בפרק זמן קצר מאוד, שבריר של שנייה), הרכב מתחיל בנסיעה. מיד עם תחילת נסיעת הרכב (ללא אורות), במגמת סטייה שמאלה (כאשר ראשו של הנהג אמור להיות מופנה שמאלה לכיוון הסטייה), הולך הרגל יורד לכביש (לאחר תחילת הנסיעה) ונעמד לפני חזית הרכב, זקוף". על-יסוד התרשמות זו מהסרט, נערכה בדיקת שדה הראייה על-ידי רפ"ק כהן; ואלו היו ממצאיה: "נערכה בדיקת שדה ראייה במצב בו הנהג מסיט ראשו שמאלה לכיוון הסטייה של הרכב, וכאשר הולך הרגל נמצא 2 מטרים לפני חזית הרכב על המדרכה בצד ימין, ומצאתי כי בשלב זה הולך הרגל נעלם מעינו של הנהג (הסבר: כאשר הנהג מסובב ראשו שמאלה, לכיוון הסטייה המיועד של הרכב, הולך הרגל, שעומד על המדרכה הימנית, "נעלם" לו

מטווח שדה הראייה. הדבר גם תלוי בזווית ההסטה של הראש, ככל שההסטה תהיה פחות שמאלה, קיימת אפשרות יותר טובה להבחין בהולך הרגל". בהמשך חוות-הדעת, התייחס רפ"ק כהן לשני השלבים הבאים של האירוע, שבמהלכם נפגע המתלונן: "בשלב הבא, רואים את הרכב מתחיל להתיישר ואז ראשו של הנהג אמור להיות מופנה קדימה לכיוון הנסיעה. בשלב הזה הולך הרגל נמצא לפני חזית הרכב, זקוף (בניסוי שדה הראייה שערכתי, עולה כי בשלב הזה הנהג יכול להבחין בהולך הרגל, כשהוא עומד בצמוד לחזית הרכב). בשלב הבא, כאשר הרכב בנסיעה ישר לכיוון כיכר גורן, רואים את הולך הרגל נדחף לאחורה על-ידי הרכב. בשלב הזה של נסיעה ישר, יכול הנהג (על-פי ניסוי שדה הראייה) להבחין בהולך הרגל כשהוא צמוד לחזית הרכב, בכל נקודה לאורך החזית" (ההדגשות לא במקור). בכל הנוגע לאפשרותו של הנאשם לחוש בכך שפגע במתלונן, ציין רפ"ק כהן בחוות דעתו כדלהלן: "בהמשך רואים את הולך הרגל שרוע על הכביש ונראה כי יצא מדופן ימין של הרכב. משמעות הדבר, כי הרכב עלה על הולך הרגל עם הגלגלים. התחושה אותה עלול להרגיש הנהג, דומה לתחושה לעלייה על פס האטה". בסיום חוות-הדעת, העיר רפ"ק כהן, כי "לא ניתן להתעלם מהזירה שבה ארעה הפגיעה, זירה שיש בה גירויים רבים (הולכי רגל, תנועה משני הצדדים, יציאה וכניסה מחניון)", והוסיף כי "מבחינה חישובית, התאונה כתאונה, כלומר הירידה לכביש והפגיעה בהולך הרגל, היא תאונה בלתי נמנעת".

בעדותו בבית-המשפט בחקירה הראשית, הבהיר רפ"ק כהן, כי את ניתוח שדה הראייה ביצע בזיקה לצפייה בסרט התאונה בכל שלב ושלב; והדגיש כי חוות-הדעת מתמקדת בשאלה, מה יכול היה לראות הנאשם בכל שלב של האירוע, בהנחה שהסיט את מבטו שמאלה בעת שהחל בנסיעה. בנוסף הדגיש, כי כל האירוע התרחש ב"שברירי שנייה" (כלשונו); כי למעשה, "אין מסקנה" בסוף חוות-הדעת; וכי הערכותיו לעניין שדה הראייה הסתמכו על הנחות שונות בעניין הפניית מבטו של הנהג. כן הדגיש, במענה לשאלת בית-המשפט, כי בחוות דעתו בעניין שדה הראייה, אין לו כל יתרון מקצועי על-פני כל הדיוט הצופה בסרט; וכי המסקנה, לפיה בתחילת הנסיעה לא ראה הנאשם את המתלונן שעמד על המדרכה, נובעת מהגיונם של דברים, ולא ממומחיות או מקצועיות בתחום תאונות הדרכים. בהקשר זה הוסיף וציין, כי אם "הנהג התחיל ממצב נסיעה שמאלה, אז הראש יהיה מופנה מן הסתם שמאלה"; כי השאלה אם הנאשם ראה את המתלונן מותנית בשאלה האם מבטו של האחרון היה מופנה לחזית (עמ' 47); וכי כאשר "רכב שהוא נוסע ישר והמבט של הנהג מופנה לכיוון הנסיעה אליו הוא נוסע", אמור הנהג להבחין באדם שעומד מולו, זקוף על הכביש (עמ' 50). בסיום עדותו בחקירה הראשית ציין רפ"ק כהן, כי כאשר רכב עולה על גוף בגודל של גוף אדם, אמורה להיות לנהג תחושה של עלייה על "פס האטה", או מכשול אחר בדרך. לשאלת בית-המשפט, מה התחושה אם גלגל הרכב עלה על קרסול רגלו של אדם, השיב העד: "אז הוא ירגיש שהוא פגע, בכמו קרש של איזושהי קורת בנייה, משהו יותר קטן ומצומצם" (עמ' 51). בהקשר לשאלה האחרונה, נשאל העד בפתח החקירה הנגדית על-ידי הסנגור, האם "לא מן הנמנע שאדם שנוהג ברכב כבד... שעולה על קרסול של בן אדם, לא מן הנמנע שהוא לא ירגיש את זה?", השיב העד:

"אני מסכים עם זה" (עמ' 51-52). בהמשך עדותו, אישר, כי בהתייחסו לרכב כבד, התכוון לרכב מהסוג שבו נהג הנאשם (עמ' 58). הוא אף הסכים עם דברי הסנגור, כי נראה בסרט, בוודאות, שבשעה שהנאשם החל בנסיעה, המתלונן "עמד על המדרכה עם שתי רגליו וזינק לתוך הכביש", וכי התאונה הייתה בלתי נמנעת (עמ' 52). בחקירה הנגדית נתחווור, כי את בדיקת שדה הראייה לא ביצע רפ"ק כהן בזירה, אלא במגרש החנייה של המשטרה, וכי הבדיקה אף לא תועדה בוידאו. עוד התברר, כי גם לא נעשה ניסיון של עלייה עם הרכב על חפץ כלשהו, כדי לברר אם ניתן לחוש בכך במהלך הנסיעה. הוא שב ואישר בחקירה הנגדית, כי רצף השלבים באירוע היה "שברירי שנייה", "רצף מאוד מאוד מהיר" (עמ' 57).

גרסאות הנאשם

10. דקות ספורות לאחר האירוע, נעצר הנאשם עם רכבו באזור חניון קרתא שליד שער יפו. בעת מעצרו, נאמר לנאשם, כי הוא חשוד במעורבות בתאונת פגע וברח בעיר העתיקה, והלה השיב כי לא היה בעיר העתיקה (דו"ח המעצר ת/9ב, ודו"ח השוטר רס"מ אופיר הרוש ת/8א). בחקירתו הראשונה במשטרה מיום 3.7.11 (ת/1), שנערכה שעה קלה לאחר האירוע, הואשם הנאשם בניסיון לדרוס שוטר ברובע היהודי בעיר העתיקה. הנאשם הכחיש בהודעתו, כי היה בעיר העתיקה באותו הערב, וממילא הכחיש כי היה לו עימות עם שוטר, או כי פגע בו. גם בהודעה נוספת שנגבתה ממנו למחרת בבוקר (ת/2), שב וטען הנאשם, בכזב, כי לא היה בעיר העתיקה. כאשר הוצגו לו במהלך חקירתו תצלומים ממצלמות האבטחה בעיר העתיקה, שבהם נראה רכבו, אישר כי זה המספר של הרכב, אך עמד על כך שלא היה בעיר העתיקה. רק בהודעה השלישית מיום 14.7.11 (ת/3), אישר הנאשם כי היה מעורב בעימות עם המתלונן, אך טען כי לא היה מודע לכך שפגע בו. הוא טען, כי אכן הודיעו לו במשטרת מודיעין, יום לפני האירוע, כי הוא פסול מנהיגה, אך הוסיף וציין שהיה עליו להמשיך בנסיעתו לירושלים ולהחזיר את הרכב לתל-אביב. לדבריו, נסע מהמקום רק משום שהשוטר דרש ממנו שלא לעצור במקום ולא התכוון לברוח מהזירה. בשיחה שקיים הנאשם בשלב מאוחר יותר עם בוחן תאונות הדרכים, עד התביעה אסף שזו, עת הגיע הנאשם לקבל מידי את המונה של המונית, אישר הנאשם באוזניו של העד, כי הוא נהג בזמן פסילה וזו הייתה הסיבה לכך שברח מהזירה (עמ' 61 לפרוטוקול).

11. מכאן לסקירת עדותו של הנאשם בבית-המשפט. הנאשם העיד בחקירתו הראשית, כי הגיע לעיר העתיקה לשם איסוף נוסע לשדה התעופה והעמיד את רכבו באזור המשמש לחניית נכים. לדבריו, כאשר התבקש על-ידי השוטר להזיז את הרכב למקום אחר, נענה לבקשתו ועמד בקרבת מקום, באזור שסומן כמיועד לחניית אוטובוסים. על-פי עדותו, הגיע אליו המתלונן והוא פתח את החלון לשוחח עמו. הנאשם העיד, כי המתלונן החל לצעוק עליו, וכי הוא ניסה להסביר לו שהוא שוטר כמוהו, ואף שאלו אם הוא מכיר את הקצין הממונה עליו במשטרת התנועה. באשר לאירוע השנוי

במחלוקת, העיד הנאשם, כי המתלונן צעק לעברו "תעוף מפה", וכי כאשר ראה "שהוא מתעצבן", שילב את הרכב למהלך ראשון, הסתכל במראות שמאלה, ונסע לכתובת האיסוף הבאה באזור שער יפו: "הסתכלתי במראות הכל פנוי. שמאלה ונסעתי. נסעתי לכתובת הבאה" (עמ' 66). לשאלת הסנגור, היכן עמד המתלונן בשלב תחילת הנסיעה, השיב הנאשם כי המתלונן עמד על המדרכה ליד המראה הימנית של רכבו; כי חלון רכבו לכיוון זה היה פתוח; וכי החליט לנסוע הואיל והמתלונן צעק לעברו - "תעוף מפה בצעקות איומות". כשנתבקש על-ידי הסנגור להגיב לטענת התביעה, לפיה נהג בפרעות עת ברח מהמקום, השיב: "אני לא ברחתי, הוא זרק אותי משם. אמר לי תעוף מפה. נתתי גז. זה מנוע גדול זה לא מנוע קטן. זה חצי גז האוטו עף" (עמ' 68). עוד הדגיש, כי לא דרס את המתלונן ולא חש בפגיעה כלשהי ברכב. לדבריו, הודיע במכשיר הקשר למוקד חברת "נשר" כי לא אסף את הנוסע ושהוא בדרכו לתחנת האיסוף הבאה באזור חניון קרתא, שם נעצר על-ידי המשטרה. לשאלת בית-המשפט, מדוע עזב את המקום מבלי לאסוף את הנוסע, השיב: "עוזב ונוסע אין לי מה לעשות. מה, יותר טוב להתווכח עם השוטר? או שיכתוב לי דו"ח? לא אמר לי שום דבר. אמר לי תעוף מפה אני אראה לך מה זה" (עמ' 66). הוא הסביר בחקירתו הראשית, כי הכחיש בחקירותיו הראשונות במשטרה שהיה בעיר העתיקה, הואיל והיה נתון בפחד בעקבות מעצרו, עת אמרו לו השוטרים כי הוא חשוד בדריסת אדם שנפגע קשות ומאושפז בבית-חולים. כן אישר, כי רישיון הנהיגה נלקח ממנו במשטרת מודיעין יום לפני האירוע, בעקבות פסילתו מלנהוג ברכב. במהלך עדותו טען, כי השוטר שתפס מידי את הרישיון, אפשר לו להמשיך לנהוג למחרת בבוקר; אך מיד בהמשך העדות, הודה כי ידע שהוא נוהג בפסילה, והכיר בכך ש"עשה טעות" (עמ' 70, 73-74).

12. בחקירה הנגדית שב וטען הנאשם, בעניין הנהיגה ללא רישיון, כי קיבל אישור מהשוטר במשטרת מודיעין לנהוג ברכב במשך יום נוסף, חרף הפסילה והפקדת הרישיון, אך כאשר הופנה להודעתו השלישית במשטרה (ת/3, ש' 16), שם ציין כי הכחיש בכזב בשתי ההודעות הראשונות שהיה בעיר העתיקה, משום שרישיון הנהיגה נלקח ממנו יום קודם בגין פסילה, אישר: "הייתי מודע לזה שאין לי רישיון" (עמ' 75).

בהתייחסו לאירוע, ולנסיבות נסיעתו מהזירה, ציין הנאשם בחקירתו הנגדית, כי לא התבקש להציג רישיונות על-ידי המתלונן, וכי עזב את המקום "בברירה" הואיל ופחד ממנו: "אחרי שעמדתי בתחנת האוטובוס אמר לי תעוף מפה בצעקות לשמיים. אז אני כבר פחדתי ממנו. ולא אמר לי, תן לי רישיונות, תציג לי רישיונות. שום דבר. המנוע עובד. האורות דולקים ואני מדבר איתו. והוא התחיל להתנפל אז ברחתי. אז נותנים גז ובורחים". הוא הוסיף וציין, כי לא שמע בקשות של המתלונן "תן לי רישיונות", והוסיף "אם הוא היה אומר, הייתי נותן לו" (עמ' 76). למותר לציין, כי תשובתו האחרונה של הנאשם לא התיישבה עם העובדה שרישיון הנהיגה שלו הופקד יום קודם לכן בתחנת מודיעין. גם בהמשך חקירתו הנגדית ציין, כי נסע מהמקום לבקשת השוטר; והוסיף, ביוזמתו, כי נסע בפראות: "השוטר אמר לי: 'לך מפה,

עוף מפה'. אז הלכתי. עכשיו נסעתי בפראות. האמת נסעתי, מה זה בפראות? תני גז זה עפים. זה אוטו גדול". מיד לאחר מכן תיקן את התבטאותו האחרונה וציין - "לא בפראות. נסעתי במהירות בשביל להגיע לתחנה הבאה... כי הוא [השוטר] עיכב אותי בזמנים" (עמ' 78-79). לשאלת בית-המשפט, מדוע השתמש במילה "פראות", ענה: "כי כל הזמן הם דיברו על פראות, אז אמרתי פראות. כי הוא אמר נסעתי בפראות... זו נסיעה רגילה זו לא פראות" (עמ' 82). בהמשך חקירתו הנגדית מסר הנאשם הסברים שונים לגבי מטרת נסיעתו המהירה מהמקום. לשאלת התובעת - "נסעת משם מהר כי פחדת בגלל שהיית פסול רישיון?" - השיב: "כן. בגלל הפסילה. לא רציתי שירדפו אחרי". לשאלה נוספת - "מי ירדוף אחריך?" - ענה: "משטרה, אני יודע. יעצור אותי יגיד ברחת משוטר. או ברחת ממשוהו. או קרה משהו. לא יודע, לא הרגשתי כלום. הייתי בהלם באותו יום". עם זאת, הוא עמד על כך שהשוטר לא ביקש ממנו רישיונות, וטען כי עזב את המקום לבקשת השוטר. לשאלת בית-המשפט - מדוע חשש כי יאשימו אותו בבריחה משוטר, שעה שלגרסתו השוטר היה זה שביקש ממנו לעזוב את הזירה - מסר הנאשם תשובות שונות: "למה חששתי? לא יודע הייתי בהלם של אותו יום של הצעקות שלו ופחדתי מהצעקות שלו... לא יודע מה צעק עלי. לא הבנתי מה הוא מדבר איתי מהצעקות שלו. אז פחדתי שהוא ישלח עלי נידות... לא יודע. קורה שהשוטרים מקבלים קריזה כזאת... הייתה לי הרגשה שהוא יעשה לי איזה תרגיל... יש כאלה עושים תרגיל כזה. אומרים סע, ואחר כך אומרים ברחת משוטר" (עמ' 80-81). לשאלת התובעת - כיצד הוא מסביר את דבריו לשוטר אסף שזו, לפיהם ברח מהזירה הואיל ולא היה לו רישיון - אישר את נכונות הדברים, והוסיף כי השמיע אותם לשוטר "כחבר לחבר" ולא ידע "שזה חבר מכשיל" (עמ' 81). הוא מסר גרסאות שונות על סיבת עזיבתו את המקום. תחילה הכחיש כי נסע מהמקום הואיל ולא היה לו רישיון; בהמשך ציין, כי נסע מהמקום היות שחשש שהמתלונן יבקש ממנו להציג רישיון, ויגלה שהוא נוסע ללא רישיון; ולבסוף הבהיר כי עזב את המקום לבקשת המתלונן (הוא אמר לי "עוף מפה, אז עפתי"), אך עשה זאת גם מן הטעם שפחד כי השוטר יגלה שאין לו רישיון ("כי אם יהיה עוד עיכוב, אז הוא יבוא ויגיד תן לי רישיון... אם אתה לא אז מפה תן לי רישיון") (עמ' 80-82).

לגבי שדה הראיה בעת נסיעתו ציין הנאשם בחקירתו הנגדית, כי הפנה את ראשו שמאלה והחל לנסוע, זאת שעה שהמתלונן עמד על המדרכה ליד המראה הימנית של הרכב, ובהקשר זה ציין: "הוא לא כל כך קטן שאי אפשר לראות אותו" (עמ' 77). כאשר נשאל הנאשם בחקירתו הנגדית, האם ראה את המתלונן בשלב הראשון שבו ירד לכביש והתקרב לחזית הרכב, השיב תחילה בשלילה, וטען כי המתלונן עמד על המדרכה לאורך כל האירוע (עמ' 87 ש' 9-17). ואולם, כאשר נאמר לו כי בסרט נחזה המתלונן יורד מהמדרכה לכביש ומתכופף לעבר חזית הרכב, שינה גרסתו ואישר כי ראה את המתלונן יורד לכביש ורוכן לכיוון חזית הרכב כדי לראות את מספר לוחית הרישוי (עמ' 87-90). לדבריו, רק כאשר המתלונן עלה על המדרכה, החל בנסיעה, זאת לדרישתו של המתלונן, אשר צעק לעברו "עוף מפה" - "עולה על המדרכה ואני נוסע... כי ברגע שהוא צעק לי עוף מפה עוף, אז נסעתי" (עמ' 89). כן הדגיש הנאשם, כי בטרם החל בנסיעה ראה את המתלונן עומד על המדרכה בצד ימין של הרכב - "גובה רואים והכל. וראיתי אותו בצד ימין של הרכב

ונסעתי". לשאלה - מדוע הסתכלת ימינה לראות היכן הוא - השיב: "שלא לעלות עליו. שלא יבוא לי, כי ראיתי אותו יורד. ראיתי אותו חוזר. חזר אל המדרכה והלך... נסעתי מהר" (עמ' 91). הוא העיד, כי לאחר שראה את המתלונן עומד בצד ימין על המדרכה, הביט במראה השמאלית, החל לנסוע "שמאלה ישר" אך הסתכל "ישר" לפניו (עמ' 92-93). לדבריו, לא ראה את השוטר, שלהבנתו עמד בצד ימין, וכלשונו: "אני לא מסתכל ימינה, אני מסתכל עם הראש ישר", ולשאלת ב"כ המאשימה, האם השוטר היה "ישר" [הכוונה ממול] - ענה: "אם ישר, הייתי רואה אותו" (עמ' 93).

בכל הנוגע לתחושה בדבר פגיעת הרכב בגוף כלשהו, ציין הנאשם בחקירתו הנגדית, כי לא "הרגיש" שפגע בשוטר, וכי אם היה פוגע בו - היה עוצר להעניק לו עזרה. לשאלת התובעת, כיצד אפשר להרגיש פגיעה, השיב: "כי זה אוטו גדול, את מרגישה את המכה. זה לא, זה גוף גדול. זה לא, חתולה מרגישים ברכב". כשנדרש להבהיר, האם היה מרגיש פגיעה בחתול, הבהיר: "בטח שהייתי מרגיש... לא הייתה לי שום הרגשה, שום תזוזה, באוטו. האוטו נסע יציב" (עמ' 94).

באשר לאפשרות לשמוע את צעקותיו של המתלונן, ציין הנאשם כי הנסיעה הייתה במהירות של 20-30 קמ"ש, וכי שמע את המתלונן צועק, שכן החלון היה פתוח: "[החלון] היה פתוח, כן. ושמעתי אותו צורח. בגלל זה עזבתי את המקום". לשאלה, האם שמע אותו גם "צורח" אחרי תחילת הנסיעה, השיב בשלילה - "לא שמעתי שום דבר. החלונות נסגרו. הם נסגרו אוטומאטית..."; אך בהמשך הבהיר כי הוא זה שסגר את החלונות לאחר תחילת הנסיעה (עמ' 91-92).

כשנדרש הנאשם להבהיר בחקירה הנגדית, את הכחשתו הכוזבת בחקירותיו הראשונות במשטרה, כי היה בעיר העתיקה, שב וציין כי עשה זאת מחמת פחד, אך הוא התקשה להסביר מה היה הפחד שגרם לו לכזב בחקירתו. לשאלה - "פחדת להגיד שהיית בעיר העתיקה" - ענה: "שכאילו הוא מחפש אותי בלי רישיון. שלא ירדוף אחרי כי אין לי רישיון. כאילו ברחתי מהאזור" (עמ' 78). בהמשך החקירה הנגדית טען, כי הכחיש שהיה בעיר העתיקה כדי שלא "יאשימו" אותו בפגיעה בשוטר, זאת הואיל ובעת שנעצר נאמר לו כי פגע בשוטר שמאושפז בבית-חולים (עמ' 85).

עדותו של עד ההגנה חנן פרץ

13. העד חנן פרץ, אשר העיד מטעם ההגנה, שימש במועד הרלבנטי כסדרן בתחנת המוניות. העד ציין, כי קיבל דיווח מהנאשם שאינו יכול לאסוף את הנוסע בעיר העתיקה, הואיל ושוטר אינו מאפשר לו לחנות בתחנת אוטובוס; והוסיף כי אישר לנאשם לעזוב את המקום והוזמנה ללקוח הסעה חלופית בנסיעה מיוחדת, במונית "ספישל". הוא מסר

את גרסתו כשנה וחצי לאחר האירוע, מבלי שנגבתה ממנו הודעה במשטרה; אך הבהיר, כי הוא זוכר את נסיבות המקרה שהיו חריגות ויוצאות דופן והסתיימו עם מעצרו של הנאשם.

הערכת הראיות וההכרעה העובדתית

14. כאמור, בתחילת האירוע העמיד הנאשם את רכבו במקום המיועד לחניית רכב נכה, וכשנדרש להזיז את הרכב, הסיע אותו למרחק קצר לאחור, והעמידו במקום המיועד לעצירת אוטובוסים. כפי שכבר צוין, הרקע לאירוע לא היה שנוי במחלוקת, והצדדים היו חלוקים, בהיבט העובדתי, בשאלות הנוגעות למהות העימות שנתגלע בין המתלונן לבין הנאשם ולנסיבות שבהן החל הנאשם לנסוע מהמקום ודרס את המתלונן.

אפנה תחילה לנסיבות נסיעתו המהירה של הנאשם מהזירה. עדותו של המתלונן, כי דרש מהנאשם מספר פעמים להזיז את רכבו, כי ביקש ממנו להציג רישיונות, כי הודיע לו שהוא רושם לו דו"ח תנועה, וכי לתכלית זו ניגש לכיוון חזית הרכב כדי לראות את מספר לוחית הרישוי - הייתה אמינה עליו. גרסתו זו של המתלונן אף זכתה לחיזוק ותימוכין בעדותו של העד שרבט - שלא מצאתי מקום לפקפק באמינותה - אשר חלף על-פני השניים על המדרכה ושמע את המתלונן דורש מהנהג, בצעקות, למסור את הרישיונות. הגרסה, בדבר הדרישות החוזרות ונשנות שהופנו לנהג להציג רישיונות, אף נתמכה בעדותו של השוטר משה לויטן. אמנם, העד לא ציין את הפרט האמור בהודעתו במשטרה, ואולם עדותו בעניין זה נשמעה מהימנה, והשתלבה, כאמור, בעדויותיהם של המתלונן ושל העד שרבט. גרסה זו אף משתלבת עם העובדה שרישיונו של הנאשם נפסל והופקד בתחנת משטרה יום לפני האירוע; ואין תמה שהנאשם נמנע מלציית לדרישות החוזרות ונשנות של המתלונן להציג לו את הרישיונות. מכל מקום, טענתו של הנאשם, לפיה החל בנסיעה לבקשת המתלונן - אשר ביקש ממנו, לטענתו, באותו שלב, לעזוב את המקום - לא נשמעה אמינה כלל ועיקר; וניכר כי הנאשם החליט להימלט מהזירה בשל חששו כי במהלך רישום הדו"ח יתברר שהוא נוהג בזמן פסילה. בהקשר זה יצוין, כי אף הנאשם אישר בעדותו בבית-המשפט, שראה את המתלונן יורד לכביש ורוכן לכיוון הרכב כדי לראות את מספר לוחית הרישוי, קרי - לצורך רישום דו"ח; ובנסיבות אלו, כאשר נהיר שהמתלונן התכוון לרשום דו"ח לנאשם - אין זה סביר שבשלב זה הוא הורה לנאשם לעזוב את המקום. זאת ועוד, בגרסתו המתפתחת ורווית הסתירות בחקירה הנגדית, אישר הנאשם, בשלב מסוים, כי נסע מהמקום הואיל וחשש שהשוטר יבקש ממנו להציג רישיון; וכי בשיחתו עם הבוחן המשטרה אסף שזו, אף הודה כי "ברח" מהזירה הואיל ונהג בזמן פסילה. לא זו אף זו, גם בסרט מצלמת האבטחה יש כדי לטפוח על-פני טענתו של הנאשם, לפיה נסע מהזירה לבקשת המתלונן. בסרט נראה המתלונן רוכן אל מול חזית הרכב לכיוון מספר הרישוי, ופוסע צעד או שניים לאחור לשם הנחת תיקו על המדרכה. הסרט תומך, אפוא, בגרסתו של המתלונן, לפיה הודיע לנאשם כי הוא עומד לרשום לו דו"ח, ניגש לראות את מספר הרכב והסיר מעליו את התרמיל כדי

להוציא את פנקס הדו"חות. זאת ועוד, גם נסיעתו הפתאומית של הנאשם מהמקום, באורות כבויים, שנייה או שתיים לאחר מכן, מתיישבת עם המסקנה כי הלה החליט לברוח מהזירה כדי למנוע את רישום הדו"ח וחשיפת העובדה שהוא נוהג ללא רישיון ובזמן פסילה.

15. מכאן, לבחינת נסיבות התרחשות התאונה. נסיבות התרחשות התאונה עולות מסרט מצלמת האבטחה, כמתואר בהרחבה בפסקה 5 לעיל. כפי שצוין, גרסתו של המתלונן לא התיישבה עם הנחזה בסרט. כאמור, המתלונן העיד כי בעת שעמד מול חזית הרכב ופסע צעד או שניים לאחור, פתח הנאשם בנסיעה מהירה, הפילו על הכביש וגרם לפציעתו. הוא הכחיש, כי עובר לפציעתו עלה על המדרכה, וכי הגיח מהמדרכה לכביש לאחר שהנאשם החל בנסיעה. בהקשר זה יצוין, כי מדובר באירוע שהתרחש במשך שניות ספורות בלבד. המתלונן ניגש לעבר חזית הרכב וחזר לכיוון שפת המדרכה, זאת בפרק זמן קצר של שתיים עד שלוש שניות בלבד. הוא הספיק לעמוד על שפת המדרכה לשבריר שנייה, וכאשר שמע כי הרכב מתחיל לנסוע, הגיח שוב לכביש, נעמד מול חזית הרכב בצד הקדמי-ימני, הופל לארץ ונדרס. לנוכח התרחשות האירוע בפרק זמן קצר של שניות ספורות, ולאור החוויה הקשה שעבר העד עת נדרס על-ידי רכב כבד שחלף על-פני גופו - לא מן הנמנע שהעד התקשה בשחזור פרטי האירוע הטראומתי ולא זכר את השלב שבו חזר למדרכה. עם זאת, לא ניתן לשלול את האפשרות, לפיה העד הדחיק בזיכרונו את השלב שבו ניסה לחסום את הרכב באמצעות גופו, שכן תגובתו האינסטינקטיבית, עת התפרץ לעבר חזית הרכב, כדי לאלץ את הנהג לעצור, היא שתרמה לפגיעה הקשה שהוסבה לו.

התאונה אירעה, אפוא, כאשר המתלונן עלה מן הכביש למדרכה, כדי להוציא מהתרמיל את פנקס הדו"חות, והנאשם החליט לנצל את ההזדמנות להימלט מהמקום בנסיעה מהירה. כאמור, עם האצת הרכב קפץ המתלונן מהמדרכה לכביש ונעמד מול חזית הרכב בצד ימין. בנסיבות אלו, הפגיעה בו הייתה בלתי נמנעת, כפי שאף ציין ראש מדור תאונות דרכים בחוות דעתו ובעדותו.

16. עתה אפנה למחלוקת בשאלה, האם הנאשם היה מודע לעמידתו של המתלונן במסלול נסיעתו. כאמור, מצפייה חוזרת ונשנית בסרט מצלמת האבטחה (בפרט בסרט שסומן בתקליטור ת/5א; slow dur 50), עולה כי המתלונן ירד מן המדרכה, ניגש לעבר חזית הרכב כשהוא רוכן לעבר מספר הרישוי, ומיד בהמשך - פסע שני צעדים לאחור ועלה על שפת המדרכה, לשם הנחת תיקו. מיד לאחר מכן פתח הנאשם בנסיעה, ותוך כדי כך קפץ המתלונן משפת המדרכה לכביש, ככל הנראה במטרה לגרום לנאשם לעצור. מצפייה בסרט עולה, כי המתלונן עמד מול האזור הימני של חזית הרכב, זאת כאשר חזית גופו הופנתה לעבר חזית הרכב. הרכב המשיך בנסיעה לפניו; פגע במתלונן,

שנפל על גבו; והמשיך בנסיעה, כאשר הוא חולף על גופו של המתלונן, ששכב בין גלגלי הרכב. אין חולק, כי כתוצאה מכך, נפגע המתלונן ונגרם שבר בקרסול רגלו. אמנם, מחמת זווית הצילום, לא ניתן לראות את פלג גופו העליון של המתלונן; ואולם את החסר בנושא זה, השלים העד שרבת בעדותו.

על נסיבות התאונה העיד, כאמור, העד שרבת, אשר ציין כי כאשר שמע צעקה "הוא דורס אותי, הוא דורס אותי", הסתובב והספיק לראות את המתלונן כשהוא עומד אל מול חזית הרכב, בצד ימין, "מרים ידיים למעלה ונופל על הרצפה" (עמד 59); וכי הנאשם נסע מהמקום "בצורה מטורפת", וחלף על-פני העד. עדותו של שרבת הייתה אמינה עליו, וניכר היה כי הוא תיאר את אירוע התאונה כהווייתו, כפי שנחרט בזיכרונו; מה-גם, שבחקירה הנגדית לא הופנו אליו שאלות בעניין התיאור האמור של שלב הפגיעה במתלונן. מכאן, הוכח באופן ברור וודאי, שהמתלונן עמד במסלול נסיעתו של הנאשם, מול הצד הימני של חזית הרכב, כשידיו מורמות בניסיונו לאלץ את הנאשם לעצור.

המסקנה החד-משמעית מן הראיות, היא שהנאשם ראה את המתלונן בעת שהאחרון פרץ לכביש ועמד מול חזית הרכב. ראשית, כך עולה כאמור מצפייה בסרט מצלמת האבטחה; וניכר כי כאשר אדם עומד זקוף, לא כל שכן בידיים מורמות, אל מול חזית של רכב מהסוג הנדון (רכב שחזיתו נראית בתצלום ת/11) - נהג הרכב מבחין בו. שנית, השחזור שביצע ראש מדור תאונות דרכים, רפ"ק משה כהן, תומך אף הוא במסקנה האמורה. המומחה אמנם העיד, כי כאשר נהג היושב ברכב דומה, מסיט מבטו לצד שמאל וממקד מבטו במראה השמאלית לקראת תחילת נסיעה, הוא יתקשה להבחין באדם הניצב בצד ימין, על המדרכה. ואולם הוא הדגיש והבהיר, כי ברגע שהנהג מתחיל בנסיעה ומישיר מבטו בכיוון הנסיעה לפנים, הוא אמור להבחין באדם העומד מול חזית הרכב, גם אם הלה עומד בצד הימני של חזית הרכב. קביעה זו היא מובנת מאליה, ולא צריך להיות מומחה בתחום תאונות הדרכים, כדי להגיע למסקנה זו, כפי שהבהיר המומחה עצמו. שלישית, גם גרסתו של הנאשם מובילה למסקנה האמורה, למרות שטען כי לא הבחין במתלונן. כאמור, הנאשם העיד, כי החל בנסיעה רק לאחר שוידא שהמתלונן עומד על המדרכה, וטען כי בעת הנסיעה, הישיר מבטו לפנים, בכיוון נסיעתו, ולא ראה כי המתלונן יורד לכביש. גרסה זו בלתי מתקבלת על הדעת, ואף לא נשמעה אמינה, זאת לנוכח העובדה שבעת נסיעת הרכב לפנים, פרץ המתלונן לכביש, לעבר חזית הרכב, בעמדו זקוף - בסיטואציה שהיה על הנאשם לראותו, על-פי הגיונם של דברים, וכמובהר בעדותו של ראש מדור תאונות דרכים. ממכלול הראיות עולה, אפוא, כי הנאשם ראה את המתלונן בעת שהאחרון עמד מול חזית הרכב בתחילת הנסיעה.

מכאן למחלוקת בשאלה, האם הנאשם היה מודע לפגיעת הרכב במתלונן. סבורני, כי התשובה החד-משמעית לכך הנה חיובית. ראש לכל, הנאשם ראה את המתלונן עומד מול חזית הרכב, כאשר הרכב המשיך בנסיעה והטיח אותו

לכביש; ומכאן כי ידע, גם ידע, שהרכב פגע בו ועבר על-פני גופו. בכך די כדי לקבוע כי הנאשם היה מודע לכך שהמתלונן נפגע בתאונה, ולא הגיש לו עזרה. זאת ועוד, על-פי עדויות עדי הראייה, צעק המתלונן כי נפגע. העד שרבת אף ציין, כאמור, כי הפנה מבטו לאחר ששמע צעקות: "הוא דורס אותי", והספיק לראות את המתלונן עומד מול חזית הרכב, לפני שנפל על הכביש ובטרם חלף הרכב על פניו של העד. הואיל והחלון הימני של הרכב היה פתוח, גם הנאשם שמע את הצעקה האמורה, למרות הכחשתו החוזרת בעניין זה. ראייה לכך שהנאשם שמע את הצעקה, ניתן למצוא בגרסאות שהעלה בעניין יכולתו לשמוע את הצעקות. תחילה טען, כי החלונות נסגרו "באופן אוטומטי" עם תחילת הנסיעה; ובהמשך הבהיר, כי בעת שהחל בנסיעה, לחץ על כפתור סגירת החלונות. הגרסה האחרונה, אינה יכולה להועיל לנאשם, שכן מרגע תחילת הנסיעה ועד לנפילתו של המתלונן על הכביש, חלפו כשתי שניות. הגרסה, לפיה בפרק זמן קצר זה סגר הנאשם את חלון הרכב, אינה מתקבלת על הדעת ונשמעה בלתי אמינה; בפרט כאשר הנאשם אישר בסופו של יום, כי פתח בנסיעה מהירה לצורך הימלטות מהזירה ואף עשה זאת מבלי שהספיק להדליק את אורות הרכב. לא זו אף זו, הכחשתו הכוזבת של הנאשם בחקירותיו הראשונות במשטרה, כי היה בעיר העתיקה, תומכת אף היא במסקנה כי הנאשם היה מודע לפגיעה במתלונן, או לאפשרות שפגע בו. הנאשם הסביר את הכחשתו הכוזבת האמורה, בכך שחשש שיתגלה כי נהג בזמן פסילה. הסבר זה נשמע בלתי אמין ובלתי סביר, שכן דבר נהיגתו בזמן פסילה אמור היה להתגלות בכל מקרה, עם מעצרו, כאשר נהג ברכב; וניכר, כי הלה הכחיש שהיה בעיר העתיקה, הואיל ורצה להרחיק עצמו מהפגיעה במתלונן. השאלה אם הנאשם חש בכך שגלגל הרכב עלה על רגלו של המתלונן, אינה רלבנטית לעניין ההרשעה, זאת לנוכח הקביעה האמורה, לפיה הנאשם ראה את הפגיעה במתלונן והטחתו על-ידי הרכב לכביש. כאמור, רפ"ק כהן העיד בחקירה הראשית, במענה לשאלת בית-המשפט, כי אם גלגל הרכב עלה על קרסול רגלו של המתלונן, אמור היה הנאשם להרגיש במהלך הנסיעה שהוא פגע בחפץ, כמו קרש; אך בחקירה הנגדית, שינה גרסתו וציין כי לא מן הנמנע שהנאשם לא היה חש בכך. בהקשר האמור יצוין, כי לנאשם הייתה גרסה שונה, עת טען בעדותו כי גם פגיעה בחתול אגב נסיעה, מורגשת ברכב הנדון; ועמד על כך שלא חש במהלך הנסיעה במכה או בפגיעה כלשהי. לאור עדותו האמורה של ראש מדור תאונות דרכים, אמנע מקביעה כי הנאשם חש במהלך הנהיגה בעליית גלגל הרכב על קרסול רגלו של המתלונן, בעת שהרכב חלף על-פני גופו. ואולם, כאמור, המסקנה ממכלול הראיות הנה שהנאשם ראה את המתלונן מתפרץ לעבר חזית הרכב, במסלול נסיעתו, ואף ראה כיצד הוטח המתלונן על הכביש והרכב עבר על גופו, בינות לגלגלים. חרף האמור, לא עצר הנאשם את הרכב, כדי לעמוד על תוצאות התאונה ולהעניק עזרה למתלונן; והוא נסע בנסיעה פרועה מן המקום, כמתואר על-ידי העדים.

המסגרת המשפטית ויישום הדין על עובדות המקרה

עבירת גרימת חבלה בכוונה מחמירה

17. סעיף 329 לחוק, בחלופה הרלבנטית לענייננו, מורה כדלהלן:

"(א) העושה אחת מאלה בכוונה להטיל באדם נכות או מום, או לגרום לו חבלה חמורה, או להתנגד למעצר או לעיכוב כדין, שלו או של זולתו, או למנוע מעצר או עיכוב כאמור, דינו - מאסר עשרים שנים:
(1) פוצע אדם או גורם לו חבלה חמורה, שלא כדין".

המאשימה מייחסת לנאשם את העבירה דנן, בחלופה של גרימת חבלה חמורה מתוך "כוונה מיוחדת" של התנגדות למעצר או לעיכוב כדין. לשיטתה, למן הרגע שבו נדרש הנאשם על-ידי המתלונן להציג רישיונות, ונאמר לו כי יירשם נגדו דו"ח, הרי שיש לראותו כמי שהיה מעוכב כדין; ולנוכח ניסיונו להימלט מהעיכוב כדין בנסיעה פרועה, אגב גרימת חבלה חמורה למתלונן, השתכללו יסודות העבירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק.

העבירה האמורה כוללת יסוד עובדתי של פציעת אדם או גרימת חבלה חמורה שלא כדין. בכל הנוגע לפציעה או לגרימת החבלה החמורה, נדרש יסוד נפשי כפול: האחד - מבחן היסוד הנפשי הקבוע בסעיף 20(א) לחוק, קרי - מודעות לטיב המעשה ולאפשרות הגרימה של תוצאות המעשה, ולעניין התוצאות - גם כוונה או פיזיות; והשני - מבחן ה"כוונה מיוחדת", במשמעות המונח "כוונה" בסעיף 90א(2) לחוק; דהיינו - גרימת הפציעה או החבלה החמורה מתוך מניע או שאיפה להשיג את המטרה המיוחדת שנקבעה בפתיח לסעיף הנ"ל, ובענייננו - הימלטות מעיכוב כדין (כפי שציין בית-המשפט העליון בהחלטה בעניין אי-פסילת רישיון הנהיגה של הנאשם, בבש"פ 7362/11).

אכן, כפי שטוענת המאשימה, משהתבקש הנאשם על-ידי השוטר להציג רישיונות, ומשהוהר לו על-ידי האחרון כי יירשם לו דו"ח, הרי שיש לראות את הנאשם כמי שעוכב כדין אותה עת (ראו: פסק-דינו של כב' השופט י' עמית בת"פ (חי') 156/03 מדינת ישראל נ' ג'מאל אבו סארה (16.6.03)). ואולם, העובדה שהנאשם נמלט מעיכוב כדין, בצד העובדה כי במהלך הימלטותו גרם חבלה חמורה למתלונן, אין בה די, כשלעצמה, כדי לבסס הרשעה בעבירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק. הנאשם אכן גרם למתלונן חבלה חמורה, כתוצאה מפגיעת הרכב; ואולם, הואיל והמתלונן קפץ לכביש בעת נסיעתו של הנאשם, והיות שהפגיעה בו הייתה בגדרה של תאונה בלתי נמנעת, כפי שקבע המומחה מטעם המאשימה, הרי שלא הוכח היסוד הנפשי הנדרש לפי סעיף 20(א) לחוק; וכבר עמד על כך בית-המשפט העליון (כב' המשנה לנשיאה א' ריבלין) בבש"פ 7362/11, עת התייחס לראיות לכאורה בדיון בעניין פסילת רישיון הנהיגה של הנאשם.

משכך, אין מנוס מזיכוי של הנאשם מעבירה של גרימת חבלה בכוונה מחמירה, לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין.

העבירה של נהיגה בזמן פסילה

18. משאישר הנאשם, כי היה מודע להוראה בדבר פסילת רישיון הנהיגה שלו, וכי הפקיד את הרישיון יום לפני האירוע בתחנת המשטרה במודיעין, מן הדין להרשיעו בעבירה של נהיגה בזמן פסילה, לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה. כאמור, הנאשם אישר במהלך עדותו, לא אחת, כי היה מודע לכך שהוא נוהג בזמן פסילה. טענתו, לפיה אישר לו השוטר שקיבל מידיו את הרישיון, להמשיך לנהוג ברכב לתקופה נוספת של 24 שעות, לא הוכחה כלל ועיקר; מה-גם, שבטופס הפקדת הרישיון (ת/10), הופיעה הצהרה של הנאשם, לפיה "ידוע ומובן לי כי אסור לי לנהוג", ולא צוין כי הנאשם יכול להמשיך לנהוג במשך יממה נוספת. זאת ועוד, הנאשם לא הזמין לעדות את השוטר שתפס מידיו את הרישיון, לשם הוכחת טענתו כי התיר לו לנהוג במשך יממה נוספת, חרף האמור בטופס ת/10. הימנעות זו נזקפת לחובתו של הנאשם, ומקימה חזקה כי לו היה מוזמן השוטר להעיד, היה מכחיש את טענתו של הנאשם (ראו: ע"פ 437/82 אבו נ' מדינת ישראל, פ"ד לז(2) 85, 97 (1983); וע"פ 11331/03 משה קיס נ' מדינת ישראל (8.12.04) בפסקה 45). מכל מקום, על-פי הדין, חל איסור לנהוג בתקופת פסילה, מרגע הפקדת הרישיון, ואף הנאשם אישר, כאמור, בעדותו, כי היה מודע לכך שהוא נוסע בזמן פסילה. משכך, יש להרשיע את הנאשם בעבירה של נהיגה בזמן פסילה, לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה.

העבירה של הפרעה לשוטר במילוי תפקידו

19. העבירה לפי סעיף 275 לחוק אוסרת עשיית "מעשה בכוונה להפריע לשוטר כשהוא ממלא תפקידו כחוק או להכשילו בכך..." כפי שנקבע לעיל, הנאשם נדרש על-ידי המתלונן להציג לו רישיונות, ולא הגיב לבקשותיו החוזרות ונשנות בעניין זה. הוא לא הציג את רישיון הרכב, וממילא לא יכול היה להציג את רישיון הנהיגה שהופקד על-ידו יום קודם לכן בתחנת המשטרה. כאמור, הודיע השוטר לנאשם בהמשך, כי הוא עומד לרשום לו דו"ח וניגש להתבונן בלוחית הרישוי של הרכב. בשלב זה, עת נתפס הנאשם כמי שעוכב כדן, כאמור בפסקה 17 לעיל, נמלט הנאשם בנסיעה פרועה מן המקום, זאת על-מנת שלא לאפשר לשוטר לערוך את הבדיקה במסוף לקראת רישום הדו"ח. בכך השתכללו יסודות העבירה לפי סעיף 275 לחוק העונשין; ויש להרשיע את הנאשם בעבירה זו.

העבירה של הפקרה לאחר פגיעה

20. על הרקע המשפטי הנוגע לעבירה לפי סעיף 64א לפקודת התעבורה, ועל השינוי החקיקתי בנוסח הגדרת העבירה, אשר נעשה לאחר מועד האירועים הנדונים בפנינו, עמדתי בהרחבה בעניין אחר, בת"פ 337-12-11 מדינת ישראל נ' נ' פרלמן (30.1.13), ואפנה פעם נוספת לדברים במסגרת סקירת הרקע הנורמטיבי.

סעיף 64א לפקודת התעבורה, בנוסחו שהיה בתוקף במועד האירוע, קבע כדלהלן:

"(א) נוהג רכב המעורב בתאונה, והוא ידע, או שהיה עליו לדעת, כי בנסיבות המקרה עשוי היה להיפגע אדם, ולא עצר במקום התאונה, או קרוב לו ככל האפשר, כדי לעמוד על תוצאות התאונה, דינו - מאסר שבע שנים, עם קנס או ללא קנס, ובלבד שלא יוטל עליו מאסר על תנאי בין כעונש יחיד ובין כעונש נוסף ולא יינתן עליו צו מבחן.

(ב) נוהג רכב המעורב בתאונה, והוא ידע, או שבנסיבות המקרה היה עליו לדעת, כי בתאונה נפגע אדם, ולא הגיש לנפגע עזרה שהיה ביכולתו להגיש בנסיבות המקרה, לרבות הסעתו לטיפול רפואי, דינו - מאסר תשע שנים, עם קנס או ללא קנס, ובלבד שלא יוטל עליו מאסר על תנאי בין כעונש יחיד ובין כעונש נוסף ולא יינתן עליו צו מבחן".

21. על התכלית העומדת בבסיס עבירת ההפקרה אחרי פגיעה - המכונה גם עבירת פְּגַע וּבְרַח - עמדו בתי-המשפט לא אחת. בהקשר זה צוין, כי "תכליתה של נורמה פלילית זו להלחם בתופעה הקשה המתרחשת בכבישי ישראל של נהגים הפוגעים באדם במהלך תאונת דרכים, ומפקירים את הנפגע לנפשו ללא הושיט עזרה... הנורמה של איסור על הפקרה, מעבר לתכליתה להגן על הנפגע ולהקל על אכיפת החוק ביחס לנהגים עבריינים, נועדה לעגן במשפט את החובה המוסרית החלה על אדם המעורב באירוע פוגעני לסייע לזולתו שנפגע, לדאוג לשלומו ולהציל את חייו" (ע"פ 5000/08 דוד סומך נ' מדינת ישראל (22.3.09); ע"פ 66/88 מדינת ישראל נ' נאוה אפרתי פ"ד מג(1) 847, 854-852 (1989); וכן ראו את דברי ההסבר להצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 3), התשכ"ד-1964 (ה"ח 623, בעמ' 295)). עוד הודגש בפסיקה, כי "עבירת ההפקרה אחרי פגיעה עבירה קשה היא; לא עוד אלא שעבירה היא הפוקדת עצמה עם העבירות שיש בהן כיעור. הנה זה שרוע על הכביש, מתבוסס בדמו, אדם שזה עתה נפגע בתאונה שהנהג היה מעורב בה - אדם שאפשר ניתן לעזור לו, אפשר ניתן להצילו- ותחת אשר יעצור ויושיט עזרה לפגוע, לוחץ הנהג על דוושת ההאצה ובורח מן הזירה למלט נפשו מחיוב בעונשין. חומרה וכיעור אלה שבמעשה הנהג הביאו לבריאתה של העבירה ולקביעת עונש חמור בצדה" (רע"פ 3626/01 ויצמן נ' מדינת ישראל פ"ד נו(3) 187, 198 (2002)).

יודגש, כי שתי החלופות המופיעות בסעיף 64א הנ"ל - כפי שהיו בתוקף בעת האירועים הנדונים - משקפות דרגת חומרה שונה של מעשה ההפקרה אחרי פגיעה: הראשונה, לפי סעיף 64א(א), עניינה במצב שבו נהג המעורב בתאונה ידע או שהיה עליו לדעת כי בנסיבות המקרה עשוי להיפגע אדם, ולא עצר במקום כדי לעמוד על תוצאות התאונה; והשנייה, כאמור בסעיף 64א(ב), שבה הואשם הנאשם, עוסקת במקרה שבו נהג המעורב בתאונה ידע או שהיה עליו לדעת כי בתאונה נפגע אדם, ולא הגיש עזרה שיכול היה להגיש. כפי שצוין בפסיקה, "נסיבות החלופה הראשונה מתונות יותר מהחלופה השנייה, והעונש המירבי הצמוד לכל חלופה משקף את השוני בחומרה" (ע"פ 5000/08 בעניין סומך, לעיל).

22. עבירת ההפקרה אחרי פגיעה הנה עבירת התנהגות מסוג מחדל, אשר מטילה על נהג המעורב בתאונה חובת עשה להגיש עזרה למי שנפגע או שעשוי היה להיפגע כתוצאה מהתאונה (ע"פ 2247/10 שלום ימיני נ' מדינת ישראל (12.1.11)). כבר הודגש בפסיקה, בכל הנוגע ליסודות העבירה, כי הרכיב ההתנהגותי שביסודה הנו אי-הושטת עזרה, וכי הרכיבים הנוספים הקשורים ביסוד העובדתי, קרי - מעורבותו של נהג רכב בתאונה שבה נפגע אדם - הם בגדר נסיבות שקדמו להתנהגות האסורה (ע"פ 7159/98 מדינת ישראל נ' פלוני פ"ד נג(2) 632, 643 (1999)). לכן, "די במודעות נהג כלי הרכב לאירוע התאונה שבה נפגע אדם מיד לאחר התרחשותה", ומכאן ש"חובתו של נהג להושיט עזרה לנפגע בתאונה נובעת מעצם מעורבותו בתאונה, והיא חלה עליו גם אם התאונה נגרמה באשמו של מעורב אחר" (ע"פ 7159/98, בעניין פלוני, לעיל).

23. ההלכה הפסוקה מורה, כי עבירת ההפקרה משרתת מטרה מרכזית אחת של הגשת עזרה לנפגע, כלשון סעיף 64א, ולצדה שתי תכליות-משנה - שהוכרו בפסיקה - של מניעת בריחה והימלטות. המטרה הראשית, הנה מתן עזרה מיידית לנפגע בתאונה, כדי לשמור על חייו ועל גופו; מטרת-המשנה הראשונה הנה מניעת הנהג מלהתחמק מאחריותו לתאונה; ומטרת-המשנה השנייה הנה הקלה על יכולתן של רשויות אכיפת החוק לברר כיצד נגרמה תאונת הדרכים ומי אחראי לה (ע"פ 9628/09 בת אל שרעבי נ' מדינת ישראל (1.3.12)); וכן ראו: ע"פ 1977/05 דוד גולה נ' מדינת ישראל (2.11.06); רע"פ 10212/04 ממנ נ' מדינת ישראל פ"ד נט(4) 210, 215 (2005); וע"פ 7159/98, בעניין פלוני, לעיל). צוין, כי חובת הסיוע לאדם פצוע הזקוק לעזרה הנה חובה מוסרית מן המעלה הראשונה, קל וחומר כאשר נהג הרכב הוא שגרם לפגיעה באדם, שכן "אי עצירה במקרים אלה מעידה על התנכרות מודעת לחיי אדם, על אי אכפתיות ושוויון נפש לגורלו של הנפגע" (ע"פ 2247/10 בעניין ימיני, לעיל). בעניין הנדון הודגש בפסיקת בית-המשפט העליון, כי על-אף ששתיים מהמטרות שלעיל אשר עומדות בתכליתה של עבירת ההפקרה הוגדרו כ"מטרות-משנה", אין הן זניחות כלל; ועל-כן, מצופה מנהג הרכב, כי בראש ובראשונה יעצור את רכבו לאחר התאונה וימנע מלהימלט ממנה,

אולם בכך לא מסתיימת חובתו, שכן עליו לקחת אחריות לאירוע שבו היה מעורב, ובכלל זה - להישאר במקום התאונה עד למיצוי הליכי הבירור על-ידי גורמי הרפואה ונציגי אכיפת החוק (ע"פ 9628/09 בעניין שרעבי, לעיל).

24. הפסיקה אף התייחסה לרכיב העבירה שעניינו חובתו של נוהג הרכב להגיש עזרה שיש ביכולתו להגיש בנסיבות המקרה. בהקשר הנדון הובהר כדלהלן: "העובדה כי החובה שמטיל הסעיף על נוהג הרכב הינה מצומצמת ומוגבלת להגשת העזרה "שיש ביכולתו להגיש", נועדה להבהיר כי הנהג אינו מצופה לעשות את "הבלתי אפשרי" או את שמעבר ליכולתו, וכי כל שנדרש ממנו הוא להושיט את העזרה אשר ביכולתו להגיש בהתאם לכישוריו והכשרתו. ויודגש, דרישה זו אינה מחייבת ידע מקצועי בנוגע לצורך בביצוע פעולות הצלה או בנוגע לאופן שבו יש לבצען. המינימום אשר נדרש מן הנהג הוא להתקרב אל הנפגע; לבדוק, באופן אישי, מה מצבו; ולכל הפחות, להזעיק למקום את שירותי ההצלה המקצועיים הנחוצים בהתאם לנסיבות המקרה" (ע"פ 1977/05, בעניין גולה, לעיל; ההדגשה הוספה). על-כן, אף הובהר בפסיקה, כי אין די ב"עצירה קינטית", וכי העיקר "הוא במטרת העצירה ולא עצם העצירה במובנה הטכני" (רע"פ 10212/04 בעניין ממון, לעיל).

25. יצוין, כי ביום 9.11.11, כארבעה חודשים לאחר קרות התאונה הנדונה, נכנס לתוקפו חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 101), התשע"ב-2011, אשר שינה את נוסחו של סעיף 64א, במטרה לקבוע מדרג התנהגויות הכלולות בעבירת ההפקרה אחרי פגיעה, וכן חומרת עונשים בהתאם (ראו: דברי ההסבר להצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 104) (החמרת הענישה בעבירת הפקרה), התשע"א-2011, ה"ח 394). להלן ההגדרות החדשות של העבירות, הכוללות שלוש דרגות חומרה:

"(א) נוהג רכב המעורב בתאונה שבה נפגע אדם, אשר היה עליו לדעת כי בתאונה נפגע אדם או עשוי היה להיפגע אדם, ולא עצר במקום התאונה, או קרוב לו ככל האפשר, כדי לעמוד על תוצאות התאונה ולהזעיק עזרה, דינו - מאסר שלוש שנים.

(ב) נוהג רכב המעורב בתאונה שבה נפגע אדם, ולא עצר במקום התאונה, או קרוב לו ככל האפשר, כדי לעמוד על תוצאות התאונה, או עצר כאמור ולא הזעיק עזרה, דינו - מאסר שבע שנים.

(ג) נוהג רכב המעורב בתאונה שבה נגרמה לאדם חבלה חמורה או שבה נגדם, ולא עצר או לא הזעיק עזרה כאמור בסעיף קטן (ב), דינו - מאסר 14 שנים".

התיקון החקיקתי שינה, אפוא, את מדרג העבירות בסעיף 64א לפקודה שכלל בעבר רק עבירות עם שתי דרגות חומרה, והטלת ענישה של שבע או תשע שנים, בהתאמה; לעבירות בעלות שלוש דרגות חומרה, והטלת עונשים של שלוש, שבע או ארבע-עשרה שנות מאסר. דרגת החומרה הראשונה, מתייחסת למצב שבו נפגע אדם בתאונה, ועל הנהג היה לדעת כי באותה תאונה נפגע אדם, או עשוי היה להיפגע אדם. דרגה זו מתייחסת לעבירה על בסיס רשלנות. דרגת החומרה השנייה, עוסקת במקרה שבו נוהג הרכב היה מעורב בתאונה שבה נפגע אדם, והוא לא עצר כדי לעמוד על תוצאות התאונה או להגיש עזרה. דרגת החומרה השלישית, עניינה במצב שבו נוהג הרכב היה מעורב בתאונה שבה נגרמה לאדם חבלה חמורה, או שבה נגדם, והוא לא עצר לתכליות שצוינו לעיל.

הואיל והגדרת העבירה שונתה, כאמור, לאחר האירועים הנדונים, יש לפנות להוראת סעיף 5 לחוק העונשין, הקובעת, כי אם "נעברה עבירה ובטרם ניתן פסק-דין חלוט לגביה חל שינוי בנוגע להגדרתה או לאחריות לה, או בנוגע לעונש שנקבע לה, יחול על העניין החיקוק המקל עם העושה...".

26. בכתב-האישום המקורי ייחסה המאשימה לנאשם עבירה לפי סעיף 64א(ב), זאת בזיקה להגדרת העבירה כפי שהייתה בתוקף בטרם התיקון החקיקתי. בטיעונים משלימים גרסה ב"כ המאשימה, כי העבירה שביצע הנאשם היא זו המופיעה כיום בסעיף 64א(ג) לחוק, שעונשה המרבי הוא 14 שנות מאסר; אך הבהירה, כי הואיל והנאשם הועמד לדין בעבירה לפי סעיף 64א(ב) כהגדרתה בעת ביצוע העבירה - שעונשה המקסימאלי עומד על תשע שנות מאסר, יש להרשיעו בעבירה לפי סעיף 64א(ב) כהגדרתה במועד ביצוע העבירה. הסנגור גרס כי, ככל שייקבע שהנאשם ביצע עבירה של הפקרה לאחר פגיעה, הרי שבנסיבות המקרה נעברה עבירה על בסיס רשלנות, ועל-כן יש להרשיעו בעבירה לפי סעיף 64א(א) לפקודה, כהגדרתה היום, שעונשה המרבי עומד על שלוש שנות מאסר; ולחלופין - בעבירה לפי סעיף 64א(ב) כהגדרתה החדשה, שהעונש המקסימאלי הקצוב בצדה עומד על שבע שנים.

27. במסגרת ההכרעה העובדתית נקבע, כאמור, כי הנאשם ראה את המתלונן עומד מול חזית הרכב והיה מודע להטחתו על-ידי הרכב אל עבר הכביש. הוא המשיך בנסיעה מהירה ולא עצר כדי לעמוד על תוצאות התאונה. בכך, השתכללו כל יסודות העבירה שבסעיף 64א(ב) לחוק, כנוסחה היום. לא הוכח, כי הנאשם ידע שלמתלונן נגרמה חבלה חמורה, ועל-כן עניינו אינו בא בגדרו של סעיף 64א(ג) לחוק בנוסחו דהיום. כאמור, הנאשם הואשם בעבירה לפי סעיף 64א(ב), כנוסחה בטרם תיקון הפקודה, שהעונש המרבי שנקצב בצדה עמד על תשע שנים; אך המעשים שביצע, על-פי הכרעת-הדין, באים בגדרה של העבירה לפי סעיף 64א(ב) לפקודה בנוסחה דהיום, שהעונש המקסימאלי שנקבע בגדרה הוא שבע שנים. לפיכך, ולאור הוראת סעיף 5 לחוק העונשין, יש להרשיע את הנאשם בעבירה לפי סעיף 64א(ב)

התוצאה

28. על-יסוד האמור לעיל, אני מרשיע את הנאשם בעבירות שלהלן: הפקרה לאחר פגיעה - לפי סעיף 64א(ב) לפקודת התעבורה, התשכ"א-1961, כנוסחה היום; נהיגה בזמן פסילה - לפי סעיף 67 לפקודה הנ"ל; והפרעה לשוטר במילוי תפקידו - לפי סעיף 275 לחוק העונשין, התשל"ז-1977. הנאשם מזוכה מהעבירה של גרימת חבלה בכוונה מחמירה - לפי סעיף 329(א)(1) לחוק הנ"ל.

ניתן היום, ו' באלול התשע"ד, 1 בספטמבר 2014, במעמד ב"כ המאשימה, הנאשם ובא-כוחו.

יורם נועם, שופט